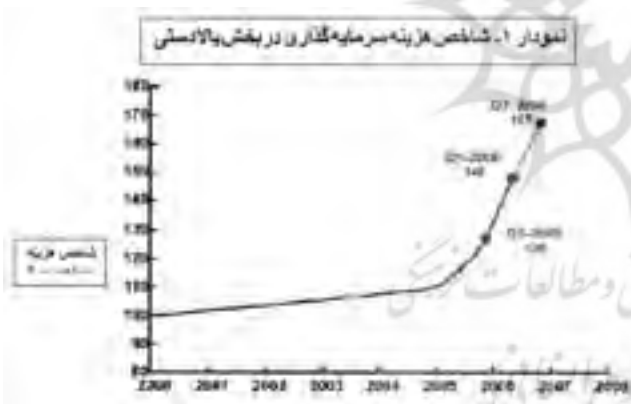

افزایش هزینه سرمایه گذاری در صنعت نفت دلایل و پی آمدها

بهرز بیک علی زاده

تحلیلگر ارشد بازار نفت - وزارت نفت، balizadeh@nioc.org

از ۱۰۰ واحد در سال ۲۰۰۰ (سال پایه) به ۱۶۷ واحد در سه ماهه سوم سال ۲۰۰۶ افزایش یافته است که بسیار چشمگیر می باشد (نمودار ۱ -)

اجزای تشکیل دهنده این شاخص در جدول ۱ مشاهده می شود. باتوجه به اینکه حفاری در حدود ۴۰ الی ۵۰ درصد از هزینه های توسعه را در برمی گیرد، ۲۵ درصد افزایش در نرخ هزینه حفاری به معنی افزایش هزینه پروژه به میزان ۱۰ درصد و یا بیشتر است. علاوه بر آن صنعت نفت کمتر از ۲ درصد از مجموع فولاد تولید شده در سطح جهانی را مصرف می کند اما از آن جایی که فواید مصرفی در مته های حفاری از نوع خاصی است، صنعت نفت با قیمت های بالا و کمبود ظرفیت تولید این نوع فولاد روبه روست.

همچنین باتوجه به طولانی بودن زمان ساخت تجهیزاتی نظیر ژنراتور، کمپرسور، کشتی و یدک کش، هزینه تأمین این اقلام افزایش یافته است. علاوه بر این هم سازندگان تجهیزات و هم پیمانکاران ساخت و نصب بدلیل اشباع بودن ظرفیت های تولیدی و اجرایی شان در مقابل سفارشات و درخواست های جدید زمان های طولانی و قیمت های گزافی را پیشنهاد می دهند.

افزایش هزینه های سرمایه گذاری در سال های اخیر تولیدکنندگان نفت را تحت فشار قرار داده است. در ماه آوریل ۲۰۰۶ "العطیه" وزیر نفت قطر در اعتراض به این وضعیت اعلام کرد که هزینه ها برای اجرای پروژه های اکتشاف و تولید نفت افزایش یافته و پیمانکاران قیمت های شان را به شدت افزایش داده اند، او گفت هزینه ها تقریباً سه برابر شده است. وزیر نفت امارات نیز اظهار داشت پروژه های نفتی دچار ریسک بالایی شده اند و پروژه های یک میلیاردی، هزینه های شان به ۳ میلیارد دلار افزایش یافته است.

"محمد بارکیندو"، جانشین وقت دبیرکل اوپک نیز گفت همه می گویند اوپک کارتل است؛ اما امروزه پیمانکاران به یک کارتل تبدیل شده اند. در ماه ژانویه ۲۰۰۷ عربستان اعلام کرد طراحی یک کارخانه شیمیایی که قرار بود در مقیاس جهانی ساخته شود به دلیل افزایش هزینه ها به تعویق افتاده است و مطالعات مالی بیشتری برای ساخت این کارخانه باید صورت گیرد. این کارخانه قرار بود با هزینه ۱۵ میلیارد دلار در "رأس التنوره" ساخته شود.

در همین ماه کویت ناچار شد ساخت پالایشگاه چهارم خود با ظرفیت ۶۱۵ هزار بشکه در روز را به تأخیر اندازد. هزینه اولیه پیش بینی شده برای ساخت این پالایشگاه بعد از تجدیدنظرهای افزایشی در سطح ۱۰/۴ میلیارد دلار برآورد شده بود اما پیشنهادهای دریافتی از مناقصه انجام شده در حدود ۱۴/۹ میلیارد دلار بود و برخی از پیشنهادها حتی دو برابر پیش بینی های اولیه بودند. در ماه آوریل ۲۰۰۷ نیز آقای شکیب خلیل، وزیر انرژی الجزایر گفت ممکن است ساخت یک پالایشگاه GTL با ظرفیت ۳۶ هزار بشکه در روز را به دلیل افزایش هزینه ها به تأخیر اندازد.

اما آنچه در این میان برای تولیدکنندگان نفت خام از اهمیت ویژه ای برخوردار است، افزایش هزینه های بالادستی است. حتی شرکت های نفتی که پیش از این در پروژه های خود قیمت نفت را در سطح ۲۰ دلار در بشکه در نظر می گرفتند اکنون قیمت ۴۰ دلار در بشکه را برای پروژه های خود مناسب می دانند. افزایش هزینه ها برای پروژه های اکتشاف و تولید در آب های عمیق بیش از پروژه های خشکی است. در واقع شاخص هزینه های سرمایه گذاری

جدول ۱- درصد افزایش اقلام تشکیل‌دهنده هزینه سرمایه‌ای توسعه پروژه‌ها

درصد	فولاد
۳/۵	
۳۰۹/۳	حفاری قلات قاره
۱۶/۵	تجهیزات
۲۱/۷	کارگاه- ساخت
۱۳/۵	مواد عمده
۴۱	کشتی های نصب تانکساز نریایی
۱۸/۳	حفاری خنکی
۲۳	مهندسی و مدیریت پروژه
۱۳	نیروی انسانی ماهر

* میانگین دوازده ماه منتهی به اکتبر سال ۲۰۰۶

قابل طرح است که تولیدکنندگان نفت به‌ویژه کشورهای عضو اوپک، آیا می‌توانند برای هماهنگ کردن برنامه‌های توسعه بخش بالادستی صنعت نفت خود به همکاری بپردازند تا در مذاکره با پیمانکاران از قدرت چانه‌زنی بیشتری برخوردار شوند؟ هر چند پاسخ مثبت به این سؤال، موانع مهمی در مقابل دارد؛ اما به هر حال شرایط فعلی مناسب‌ترین زمان برای طرح چنین سؤالی است.

۶- در این شرایط که هزینه‌های سرمایه‌گذاری در بخش‌های بالادستی و پائین‌دستی به شدت افزایش یافته است و چشم‌اندازها نیز از تداوم این روند حکایت می‌کنند، ضرورت تقویت بنیه پیمانکاری داخلی برای کشورها، بیش از پیش ضرورت خود را نشان می‌دهد.

جمع‌بندی

هزینه سرمایه‌گذاری در بخش‌های بالادستی و پائین‌دستی صنعت نفت در سال‌های اخیر به شدت افزایش یافته است و به نظر می‌رسد این روند در کوتاه مدت و میان‌مدت همچنان ادامه یابد. در چنین شرایطی، تداوم قیمت‌های بالاتر نفت برای بقای این صنعت ضروری است و برخی از تولیدکنندگان نیز به همین دلیل، از قیمت‌های بالاتر نفت حمایت می‌کنند. این وضعیت قدرت جنگ قیمت را از تولیدکنندگان اصلی سلب کرده است. در شرایط فعلی تقویت توان پیمانکاری داخلی و ضرورت همکاری تولیدکنندگان با یکدیگر برای کسب قدرت چانه‌زنی بالاتر در مذاکره با پیمانکاران بین‌المللی از اهمیت خاصی برخوردار شده است. تأخیر در اجرای پروژه‌های نفتی در زمان حاضر باعث افزایش هزینه‌های سرمایه‌گذاری خواهد شد.

افزایش هزینه‌های یاد شده مفاهیمی را نیز به همراه دارد که می‌بایست مورد توجه قرار گیرد:

۱- دولت‌های مصرف‌کننده نفت و افکار عمومی در سال‌های اخیر که قیمت‌های نفت‌خام افزایش یافته است، تولیدکنندگان را تحت فشار قرار داده‌اند؛ اما از افزایش بسیار چشمگیر هزینه‌های بالادستی و پائین‌دستی گفتگوی چندانی نمی‌شود. جا دارد کشورهای تولیدکننده نفت به‌ویژه در چارچوب اوپک، این موضوع را در معرض توجه افکار عمومی قرار دهند.

۲- دست‌اندرکاران اقتصاد جهانی نیز باید به این نکته توجه کنند که تداوم قیمت‌های فعلی نفت برای ادامه حیات این صنعت ضروری است. تلاش برای پائین آوردن قیمت‌های نفت‌خام، اقدامی دور از آینده‌نگری است. کاهش قیمت‌ها باعث خواهد شد بسیاری از پروژه‌های جدید به تأخیر افتد؛ زیرا پروژه‌های قدیمی‌تر هر چند با هزینه‌های پائین‌تری به نتیجه رسیده‌اند؛ اما پروژه‌های جدید سمت مناطق و حوزه‌هایی حرکت کرده‌اند که هزینه‌های سرمایه‌ای در آنجا بسیار بالاتر از مناطق و حوزه‌های نفتی قدیمی است.

۳- کشورهای تولیدکننده نفت و به‌ویژه کشورهای عمده تأثیرگذار در این صنعت جهانی، همانند عربستان؛ ناچارند تلاش کنند قیمت‌های نفت در سطوح بالاتری حفظ شود. زیرا با افزایش هزینه‌ها، دوام و استمرار این صنعت مستلزم قیمت‌های بالاتر است. این پدیده باعث شده است بر خلاف گذشته، قدرت جنگ قیمت برای سهم بازار از این کشورها سلب گردد. شاید این فرضیه بتواند تا حدودی توجیه‌کننده حمایت عربستان از قیمت‌های بالای نفت در سال‌های اخیر باشد.

۴- تأخیر در اجرای پروژه‌های بالادستی باعث افزایش هزینه‌های سرمایه‌گذاری خواهد شد. زیرا پیش‌بینی نمی‌شود در کوتاه مدت و میان‌مدت روند صعودی هزینه‌های یاد شده متوقف گردد. کشورهای دارای نفت، چنانچه گسترش و توسعه بخش نفت خود را در اولویت سیاست نفتی خود قرار داده باشند، می‌بایست روند صعودی هزینه‌های سرمایه‌گذاری را در نظر بگیرند.

۵- افزایش هزینه‌های سرمایه‌گذاری باعث شده است که برخی از مقامات اوپکی از پیمانکاران نیز به عنوان کارتل یاد کنند. اکنون این سؤال

Source:

- 1 - REUTERS
- 2 - MEES, 19, FEB, 2007
- 3 - MEES, 22, JAN, 2007
- 4 - JAIDEEP MISHRA, LET DOMESTIC OIL PRICES REFLECT GLOBAL SCARCITY, THE ECONOMIC TIMES, 21, JAN, 2007